

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060205

DOM
2025-01-20
Stockholm

Mål nr
M 4339-24

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2024-03-06 i mål nr M 2824-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

Motpart

1. Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommun
615 80 Valdemarsvik

2. D.G.

Ombud: S.K.

SAKEN

Strandskyddsdispens för brygga på fastigheten X i Valdemarsviks kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut den 9 maj 2023, dnr 526-3002-2022, att upphäva Miljö- och byggnämndens i Valdemarsviks kommun beslut om strandskyddsdispens avseende brygga.

Dok.Id 2147696

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Östergötlands län (länsstyrelsen) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa länsstyrelsens beslut. I andra hand har länsstyrelsen yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för förnyad handläggning och prövning i sak.

Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommun (nämnden) har i första hand vidhållit sitt beslut att meddela strandskyddsdispens och i andra hand motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

D.G. har i första hand motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. I andra hand har han begärt att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska bevilja strandskyddsdispens för brygga, eventuellt förenat med villkor. Han har motsatt sig att målet återförvisas till mark- och miljödomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har fört fram i huvudsak detsamma som i sitt beslut och tillagt bl.a. följande.

Vattenområdet utgör ett marint naturvärdesobjekt av kommunalt intresse för naturvården. Området ingår i en värdekärna för höga marina kärlväxter. Områden av detta slag är generellt känsliga för ökad beskuggning som kan uppstå från bryggkonstruktioner i kombination med turbulens och grumling från tillkommande båttrafik. Med sin placering, storlek och utformning är bryggan typiskt sett en sådan anläggning som ger upphov till en väsentlig förändring av livsvillkoren för djur och växter, och är därmed dispenspliktig även av det skälet.

Fastighetsägarens enskilda intresse av att få tillgång till en brygga i syfte att kunna förtöja en fritidsbåt väger inte tillräckligt tungt i förhållande till områdets höga

naturvärden. Fastighetsägaren kan därtill tillgodose behovet av båtplats utanför det berörda området. Det saknas därmed skäl för att ge dispens för bryggan.

D.G. har fört fram detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg.

Den planerade bryggan gör inte någon skillnad vad gäller allmänhetens tillgång till vattenområdet och saknar därmed en avhållande effekt. D.G. är dock beredd att godta att en dispens, om sådan behövs, förenas med villkor om att bryggan t.ex. inte får förses med bord eller sittplatser, i syfte att bryggans eventuella privatiserande verkan ska minimeras.

Naturvärdena på platsen är låga. Bryggans eventuella påverkan på natur- och djurlivet är ytterst liten och kan mycket väl accepteras inom ramen för dispensansökan. En nekad dispens kan inte anses proportionerlig.

D.G. har i Mark- och miljööverdomstolen gett in ett utlåtande om naturvärden i Årsviken.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att landområdet på fastigheten är ianspråktaget fram till strandkanten. Av praxis framgår dock att vattenområden som utgångspunkt är tillgängliga för allmänheten och att detta gäller även om landområdet i anslutning till vattnet har tagits i anspråk (se t.ex. MÖD 2011:42). Mark- och miljööverdomstolen anser att varken den planerade eller befintliga bebyggelsen på fastigheten ger upphov till en hemfridszon som sträcker sig ut i vattnet. Vattenområdet kan inte heller av andra skäl ses som ianspråktaget, utan får anses vara tillgängligt för allmänheten. Den planerade bryggan, som är förhållandevis lång och bred, skulle därmed ta ny plats i anspråk och innebära en avhållande effekt på allmänhetens möjlighet att röra sig i området. Mark- och miljööverdomstolen bedömer alltså att åtgärden är förbjuden enligt 7 kap. 15 § 2 miljöbalken och kräver dispens för att tillåtas.

Som särskilt skäl för dispens har D.G. fört fram att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften (7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken). Som Mark- och miljööverdomstolen har konstaterat ovan är dock vattenområdet inte att betrakta som ianspråktaget. Dispens kan därför inte ges på denna grund.

Särskilda skäl för dispens kan enligt 7 kap. 18 c § första stycket 3 miljöbalken också föreligga om det område som dispensen avser behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området. En brygga måste visserligen för sin funktion ligga vid vattnet, men för att det särskilda skälet ska vara uppfyllt krävs också att det finns ett behov av bryggan som inte kan tillgodoses på annat sätt. Eftersom fastigheten har landförbindelse är D.G. inte beroende av en brygga för att nyttja fastigheten. Han har dessutom uppgett att han har tillgång till en annan båtplats i området. Särskilda skäl för dispens föreligger därmed inte heller på denna grund.

Något annat särskilt skäl för strandskyddsdispens har inte framkommit. I likhet med länsstyrelsen bedömer Mark- och miljööverdomstolen att D.G.s önskemål om en brygga inte är ett sådant tungt vägande enskilt intresse som kan ges företräde framför de allmänna intressen som strandskyddet syftar till att tillgodose. Mark- och miljööverdomstolen beaktar i den bedömningen att området omfattas av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och att bryggan är avsedd för fritidsändamål. Ett avslag på ansökan om dispens kan därför inte anses oproportionerligt. Det som D.G. fört fram om vattenområdets låga naturvärden och att området enligt detaljplanen är avsett för bl.a. bryggor, förändrar inte den bedömningen. Mark- och miljööverdomstolens dom ska därför ändras och länsstyrelsens beslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg, Åsa Hanna och Johanna Fernlund samt tf. hovrättsassessorn Hanna Wallin, referent.

Föredragande har varit Nina Hedvall Nordebo.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2024-03-06
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2824-23

PARTER

Klagande

D.G.

Ombud: S.K.

Motpart

1. Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

2. Valdemarsvik kommun, Miljö- och byggnämnden
615 80 Valdemarsvik

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut från den 9 maj 2023 i ärende nr 526-3002-2022, se bilaga 1

SAKEN

Strandskyddsdispens på fastigheten X i Valdemarsviks kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut, samt även miljö- och byggnadsnämndens beslut i den del som avser strandskyddsdispens för uppförande av brygga på fastigheten X i Valdemarsviks kommun och avvisar ansökan.

BAKGRUND

Miljö- och byggnämnden i Valdemarsviks kommun (nämnden) beslutade den 27 januari 2022 att efter ansökan från D.G. bevilja strandskyddsdispens för rivning och ersättning av två komplementbyggnader, samt uppförande av ny brygga, bubbelpool och ett trädäck, och meddelade samtidigt tomtplatsbestämning, avseende fastigheten X i Valdemarsviks kommun.

Länsstyrelsen i Östergötlands län (länsstyrelsen) beslutade den 9 maj 2023 att, vid överprövning av nämndens beslut, upphäva nämndens beslut om strandskyddsdispens avseende uppförande av attefallshus, trädäck och bubbelpool, samt tomtplatsbestämningen, med förklaringen att strandskyddet redan är upphävt inom kvartersmarken genom gällande byggnadsplan för fastigheten. Länsstyrelsen upphävde nämndens beslut om strandskyddsdispens avseende uppförande av båthus och brygga.

D.G. har nu överklagat länsstyrelsens beslut.

YRKANDEN M.M.

D.G. (klagande) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska fastställa nämndens beslut att meddela strandskyddsdispens avseende brygga. D.G. har i mark- och miljödomstolen frånfallit ansökan avseende dispens för båthus. Till stöd för yrkandet har klagande anfört i huvudsak följande.

Strandskyddet är upphävt på hela fastigheten med undantag för det vattenområde som hör till fastigheten. Vattnet som hör till fastigheten och som är beläget i direkt anslutning till landområdet benämns ”Vb” i detaljplanen, vilket avser ”Vattenområde med bryggor, båthus och dyl”. Av planhandlingarna framgår angående ”Vb” att ”om det i ett beslut anges att strandskyddet fortfarande ska gälla inom Vb-områdena bör dock tillståndsprövning enligt naturvårdslagstiftningen kunna tillses att antalet och storlek på bryggor avstäms mot de behov som är motiverat av byggrätten enligt planen”. Intentionen i den gällande planen är alltså tydligt att det i det aktuella vattenområdet ska kunna anläggas bl.a. bryggor och dylikt. Så har tidigare

också skett på fastigheten genom den stenpir som i delar fortfarande finns bevarad. Ett av syftena med detaljplanen har varit att lokalisera lämpliga vattenområden för anläggande av bl.a. bryggor. Anläggande av den aktuella bryggan skulle alltså innebära att intentionen med detaljplanen uppfylls och efterkoms.

På fastigheten finns lovligen uppfört bostadshus, flera komplementbyggnader samt en stenpir som tidigare använts som brygg-/förtöjningsplats för båt. Stenpiren har med åren kommit att förfalla och delvis rasat och har med anledning därav blivit kortare i sin längd ut från land. Avståndet mellan bostadshuset och strandlinjen uppgår till ca 40 meter. Ett av komplementhusen, nämligen det hus som är beläget i nära anslutning till strandlinjen, används sedan dess uppförande som extra bostadshus/gästhus, vilket bl.a. innebär att det råder hemfridszon runt såväl bostadshuset som komplementbyggnaden.

Den befintliga byggnationen på fastigheten innebär, även med den byggnation som är tillåtlig att vidta utan dispens enligt länsstyrelsens beslut, att området mellan bostadshus, komplementhus och strandkanten uppfattas som ianspråktaget. Uppfattningen förstärks även av den befintliga stenpiren. En brygga som utgår från stenpiren leder inte till någon ökad privatisering. Det råder ingen fri passage för allmänheten i området vid strandlinjen. Området är sedan lång tid tillbaka privatiserat och ianspråktaget. Det ianspråktagna området från bostadshuset ned till strandlinjen kommer också befästas med anledning av de åtgärder som får uppföras genom att strandskyddet är upphävt. Anläggandet av en brygga som utgår från den redan befintliga stenpiren, kommer inte att förändra områdets karaktär så som redan ianspråktaget. Allmänhetens tillgång till området kommer inte att försämrats, eftersom området redan är ianspråktaget. Bryggan avses att anläggas med utgångspunkt från den sedan länge anlagda stenpiren. Det är återställande och ersättande av en tidigare befintlig funktion utgörandes av båtplats. Bryggan kommer, som ovan framhållits, i dess helhet vara belägen i vattenområde benämnt "Vb", som enligt gällande detaljplan är avsett som vattenområde med bryggor, båthus och dylikt. Dispens kan medges i område som på grund av bostadshus är att betrakta som tomt, men även i fall där det är tveksamt om åtgärden alls påverkar allemansrätten.

Syftet med bryggan är att tillskapa en förtöjningsplats för sökandes båt. Bryggan kommer inte i något avseende att förses med sådana installationer som kan uppfattas som privatiserande. Bryggan är att bedöma som en ren bruksbrygga. Bryggan måste för sin funktion ligga vid vattnet. Någon annan möjlighet att angöra fastigheten med båt existerar inte. Klagande har inte tillgång till någon annan brygg- eller båtplats på fastigheten eller i direkt anslutning till fastigheten, utan i Gryt, cirka 5 km med bil. Båtplatsen är inte att betrakta som ett fullgott och rimligt alternativ till egen båtplats.

Prövningen ska inte begränsas till de sex dispensgrunderna i 7 kap. 18 c § miljöbalken, utan en intresseprövning inbegripet en proportionalitetsbedömning ska göras. Prövningen måste avse samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Hänsyn ska tas även till enskilda intressen. En inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Klagande hänvisar till Högsta domstolens dom den 29 december 2020 i mål nr T 6460-19 samt Mark- och miljööverdomstolens dom den 4 mars 2020 i mål nr M 4244-19. Klagande menar att vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen överstiger klagandes intresse att få anlägga en brygga för båtförtöjningen det allmänna intresset, särskilt eftersom området uppfattas som ianspråktaget och åtgärden inte kommer få någon påverkan på allmänhetens tillgång till mark- och vattenområdet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län (länsstyrelsen) vidhåller beslutet och har anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsen delar inte klagandes uppfattning om att det berörda vattenområdet är att betrakta som ianspråktaget. Skälen för detta framgår av det överklagade beslutet.

Länsstyrelsen delar heller inte klagandes uppfattning om att behovet av båtplats inte kan tillgodoses utanför området i fråga. De omständigheter klagande har anfört ändrar inte denna bedömning. Inte heller den omständighet att området är planlagt för ändamålet brygger utgör i sig skäl att bevilja strandskyddsdispens.

När det gäller möjligheten att bevilja strandskyddsdispens vid beaktande av andra omständigheter än de som finns uppräknade i 7 kap. 18 c – d §§ miljöbalken, gör länsstyrelsen bedömningen att det endast kan bli aktuellt vid mycket speciella situationer. Proportionalitetsavvägningen som ska göras ska innefatta en övergripande prövning och bör ses som en slutlig kontroll av att en nekad dispens inte är orimlig med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Däremot kan den inte uppfattas som en mer generell utvidgning av möjligheterna till dispens. Med hänsyn till den restriktivitet som är avsedd med bestämmelserna bedömer länsstyrelsen att det som framkommit i målet inte utgör sådana omständigheter som innebär att dispens ändå kan beviljas.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har den 21 september 2023 hållit sammanträde och syn på fastigheten X i Valdemarsviks kommun.

Platsen för den aktuella bryggan är belägen inom fastighetens vattenområde och detaljplaneområde med beteckningen Vb; vattenområde med bryggor, båthus och dyl. Den planerade bryggan är belägen inom strandskyddsområde.

Enligt 7 kap. 15 § miljöbalken får inom ett strandskyddsområde inte utföras anordningar om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Inte heller får åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

En brygga anses normalt ha en avhållande effekt på allmänhetens tillträde till ett vattenområde. Då krävs dispens från ovannämnda förbud. I detta fall är strandskyddet upphävt inom hela den del av fastigheten som utgörs av mark (kvartersmarken), det vill säga ända fram till strandlinjen. Även om en hemfridszon inte kan sträcka sig ut i ett vattenområde torde såväl befintlig som planerad bebyggelse ha en avhållande effekt på den allmänhet som närmar sig stranden med båt. Det planerade attefallshuset, samt trädäck och bubbelpool kommer att placeras alldeles intill

strandlinjen vid normalvattenstånd. Den planerade bryggan, som dessutom delvis uppförs på befintlig stenpir, skulle knappast förstärka denna effekt.

Av 7 kap. 15 § miljöbalken framgår att förbudet, enligt 2. i nämnda bestämmelse gäller för att utföra andra anläggningar eller anordningar (exempelvis en brygga) om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Med beaktande av vad som konstaterats ovan - att såväl befintlig som planerad bebyggelse innebär en avhållande effekt och att området, även där den planerade bryggan ska uppföras, därför inte kan betraktas som ett område som är tillgängligt för allmänheten - bedömer mark- och miljödomstolen att den ansökta bryggan inte omfattas av förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken. Någon strandskyddsdispens krävs därför inte för den i målet aktuella bryggan. Det har inte heller i målet påståtts att någon djur- eller växtart skulle påverkas negativt av bryggan eller i övrigt framkommit någon omständighet som medför att förbudet i 7 kap. 15 § miljöbalken är tillämpligt på det domstolen har att pröva i målet. Länsstyrelsens beslut ska därför upphävas och ansökan till nämnden avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 27 mars 2024.

Lena Stjernqvist

Emma Sjögren

I domstolens avgörande har stf. chefsrådmannen Lena Stjernqvist, ordförande, och tekniska rådet Emma Sjögren deltagit.